

บทที่ 4

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

ลักษณะการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน มีอยู่ 3 ลักษณะ

1. การวัดความสามารถในการหากำไร จะใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

1.1 อัตราผลตอบแทนการขาย (Return on Sales)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการหากำไรของกิจการ โดยเปรียบเทียบจาก กำไรสุทธิต่อยอดขายของแต่ละฤดู เพื่อทราบว่า มีกำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าใดของยอดขาย

1.2 อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Return on Investment)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุน}}$$

เป็นการคำนวณหาผลตอบแทนการลงทุนในทางบัญชี โดยนำเอากำไรสุทธิของแต่ละฤดูเปรียบเทียบกับเงินลงทุนของโครงการ อัตราผลตอบแทนการลงทุนนี้วัดค่าในรูปของอัตราส่วนที่คิดเป็นร้อยละของผลกำไรสุทธิต่อการลงทุน โดยเงินลงทุนในที่นี้ หมายถึงทรัพย์สินประจำ

1.3 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

$$= \frac{\text{เงินลงทุน}}{\text{กำไรสุทธิต่อปี}}$$

ระยะเวลาคืนทุนนี้จะแสดงถึงจำนวนปีที่จะได้รับผลตอบแทนคุ้มกับเงินลงทุน โดยเงินลงทุนในที่นี้หมายถึงสินทรัพย์ประจำ

2. การวัดสถานภาพค่ารายได้อายุ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ตัววัดที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาแสดงอยู่ในรูปอัตราส่วน 3 ตัว เพื่อที่จะทราบถึงความสามารถในการได้มาซึ่งรายได้ที่จะเพียงพอต่อการชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด และรายได้สุทธิ ถ้าไร จะคงเหลืออยู่เท่าใด ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้รายได้เปลี่ยนไป เกษตรกรจะสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงค่าใช้จ่ายส่วนใดได้บ้าง (ถ้าไม่มีปัญหาการหมุนเวียนเงินสด) ซึ่งจะทำให้กำไรเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากน้อยเพียงใด สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

2.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินการผลิต}}{\text{รายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม}}$$

รายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม คือ รายได้จาก การปลูกมะลิ

2.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายคงที่ทั้งหมดในการผลิต}}{\text{รายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม}}$$

2.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต}}{\text{รายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม}}$$

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ²¹ (Economic Analysis) เป็นการพิจารณาในระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 4-5 เดือน เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการปลูกมะลิ โดยคำนึงถึงต้นทุนการปลูกทั้งหมด ซึ่งสามารถแยกออกเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ มีผลทำให้เกิดกำไรสุทธิมากน้อยเพียงใด และในส่วนของ

²¹ Sung - Hwan and Yu - Kang Mao, Analysis of costs and profitability of crops and livestock farming, ASPAC Food and Fertilizer Technology Center, 1979, p. 1-4

ต้นทุนผันแปรที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนผันแปรของต้นทุนการปลูกทั้งหมด ควรมีความสัมพันธ์กับการเกิดผลผลิตมากน้อยเพียงใดในรูปกำไรส่วนเกิน อัตรากำไรส่วนเกินที่ได้จะชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของจุดคุ้มทุนได้ง่ายด้วย สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนการปลูก}}$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน} \times 100}{\text{ต้นทุนการปลูก}}$$

กำไรส่วนเกินหมายถึง ส่วนต่างระหว่างรายได้กับต้นทุนผันแปร
 ต้นทุนการปลูกหมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต

อัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูหนาว

การปลูกมะลิในฤดูหนาวมี 2527-2528 ราคาขายเฉลี่ยต่อลิตรเท่ากับ 57.50 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 431 ลิตร รายได้รวมทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ 24,782.50 บาท มีต้นทุนการปลูกทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 15,044.10 บาท เกษตรกรมีผลกำไรเฉลี่ยไร่ละ - 9,738.40 บาท

1. การวัดความสามารถในการหากำไร

1.1 อัตราผลตอบแทนการขาย (Return on Sales)

$$= \frac{9,738.40}{24,782.50} \times 100$$

$$= 39.30 \%$$

1.2 อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Return on Investment)

$$= \frac{9,738.40}{46,390.00} \times 100$$

$$= 20.99 \%$$

1.3 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

$$= \frac{46,390.00}{34,777.08}$$

$$= 1 \text{ ปี } 4 \text{ เดือน}$$

(รายละเอียดเงินลงทุน 46,390.00 บาท จากตารางที่ 4.1 ถ้าไร โดยเฉลี่ย 34,777.08 บาท คำนวณจากผลรวมกำไรโดยเฉลี่ยใน ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน)

จากการคำนวณความสามารถในการหากำไรของการปลูกมะลิในฤดูหนาว มีอัตราผลตอบแทนเท่ากับ 39.30% ของยอดขาย ให้อัตราผลตอบแทนการลงทุนเท่ากับ 20.99 % ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 4 เดือน

2. การวัดสถานภาพรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร

2.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของ ฟาร์ม

$$= \frac{13,378.10}{24,782.50} = 0.54$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการปลูกมะลิในฤดูหนาว เท่ากับ 54 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมด หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินการปลูก 0.54 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไรส่วนเกิน 46 สตางค์ในทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

2.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของ ฟาร์ม

$$= \frac{1,666.00}{24,782.50} = 0.07$$

แสดงว่า ทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายคงที่ 7 สตางค์ ซึ่งค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นอยู่ในอัตราที่ต่ำ (เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินการ-

ตาราง 4.1 รายละเอียดเงินลงทุนในการปลูกมะลิ ปีการเพาะปลูก 2527-2528

รายการ	หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
1. เครื่องพ่นยาและเรือ	1	12,000	12,000
2. เครื่องรดน้ำ	1	9,000	9,000
3. เครื่องระหัดวิดน้ำและระหัด	1	10,000	10,000
4. เครื่องตัดหญ้า	1	4,000	4,000
5. เรือหางยาว	1	10,000	10,000
6. อุปกรณ์เบ็ดเตล็ด	1	1,390	1,390
เงินลงทุนรวม			46,390

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งาน) นับเป็นผลดีกับเกษตรกร เพราะการที่มีค่าใช้จ่ายคงที่ต่ำและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียน ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่จะทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง ถ้าไรจะลดลงไม่มากเหมือนกับกิจกรรมทางเกษตรที่มีค่าใช้จ่ายคงที่สูง กิจกรรมการเกษตรใดที่มีค่าใช้จ่ายคงที่สูง จะปรับค่าใช้จ่ายได้ยากเพราะค่าใช้จ่ายคงที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงลดลงได้ยากกว่าค่าใช้จ่ายผันแปร เมื่อรายได้ลดลงถ้าไรจะลดลงมาก

2.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{15,044.10}{24,782.50} = 0.61$$

แสดงว่าทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้รวมจะเสียค่าใช้จ่ายไป 0.61 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไร 39 สตางค์ ในทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

สถานภาพทางรายได้ - รายจ่ายอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เนื่องจากรายได้ที่ได้รับสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการประกอบการ

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ (ตารางที่ 4.2)

การปลูกมะลิในฤดูหนาวให้อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 75.81 และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 64.73 แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิเกิดขึ้น 75.81 บาท และ 64.73 บาท ตามลำดับ ผลต่างระหว่างกำไรส่วนเกินกับกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นมีไม่มากนัก ($75.81 - 64.73 = 11.08$) เนื่องจากมีต้นทุนคงที่ต่ำ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ สาเหตุที่ยังมีกำไร เพราะแม้ว่าในฤดูหนาวปริมาณผลผลิตจะต่ำ แต่ราคาขายต่อลิตรในฤดูหนาวค่อนข้างสูงมาก

อัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูร้อน

การปลูกมะลิในฤดูร้อน ปี 2527 - 2528 ราคาขายเฉลี่ยต่อลิตร เท่ากับ 24.25 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,312 ลิตร รายได้รวมทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ 31,816.00 บาท มีต้นทุนการปลูกทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 17,411.13 บาท เกษตรกรมีผลกำไรเฉลี่ยไร่ละ 14,404.87 บาท

ตาราง 4.2 อัตราราคาผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูหนาว ปีการเพาะปลูก 2527-2528

รายการ		
1.	ราคาที่ใช้เกษตรกรขายได้ (บาท/ลิตร)	57.5
2.	ผลผลิตต่อไร่ (ลิตร)	431
3.	รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (1 x 2)	24,782.50
4.	ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่)	15,044.10
5.	กำไรสุทธิ (บาท) (3-4)	9,738.40
6.	ต้นทุนขั้นแปร (บาท)	13,378.10
7.	กำไรส่วนเกิน (บาท) (3-6)	11,404.40
8.	อัตราราคาผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (5/4)	64.73
9.	อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (7/4)	75.81

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การวัดความสามารถในการหากำไร

1.1 อัตราผลตอบแทนค่าขาย (Return on Sales)

$$= \frac{14,404.87}{31,816.00} \times 100$$

$$= 45.28 \%$$

1.2 อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Return on Investment)

$$= \frac{14,404.87}{46,390.00} \times 100$$

$$= 31.05 \%$$

1.3 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

$$= \frac{46,390.00}{34,777.08}$$

$$= 1 \text{ ปี } 4 \text{ เดือน}$$

(รายละเอียดเงินลงทุน 46,390.00 บาท จากตาราง 4.1 กำไรโดยเฉลี่ย 34,777.08 บาท คำนวณจากผลรวมกำไรโดยเฉลี่ยใน ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน)

จากการคำนวณความสามารถในการหากำไรของการปลูกมะลิในฤดูร้อน มีอัตราผลตอบแทนเท่ากับ 45.28% ของยอดขาย ให้อัตราผลตอบแทนการลงทุน เท่ากับ 31.05% ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 4 เดือน

2. การวัดสถานภาพรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร

2.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{15,745.13}{31,816.00} = 0.49$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการปลูกมะลิในฤดูร้อนเท่ากับ 49 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมด หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินการปลูก 0.49 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไรส่วนเกิน 51 สตางค์ในทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

2.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{1,666.00}{31,816.00} = 0.05$$

แสดงว่าทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายคงที่ 5 สตางค์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นในอัตราค่า (เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินงาน) นับเป็นผลดีกับเกษตรกร เพราะการที่มีค่าใช้จ่ายต่ำและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการหมุนเวียนเงินสด ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่จะทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง กำไรจะลดลงไม่มากเหมือนกับกิจกรรมทางเกษตรที่มีค่าใช้จ่ายคงที่สูง

2.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{17,411.13}{31,816.00} = 0.55$$

แสดงว่าทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้รวมจะเสียค่าใช้จ่ายไป 0.55 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไร 45 สตางค์ทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

สถานภาพทางรายได้ - รายจ่ายอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เนื่องจากรายได้ที่ได้รับสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการประกอบการ

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ (ตารางที่ 4.3)

การปลูกมะลิในฤดูร้อนให้อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 92.30 และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 82.73 แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิเกิดขึ้น 92.30 บาท และ 82.73 บาท ตามลำดับ ผลต่าง

ตาราง 4.3 อัตราราคาผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูร้อน ปีการเพาะปลูก 2527-2528

รายการ	
1.	ราคาที่ใช้เกษตรกรขายได้ (บาท/ลิตร) 24.25
2.	ผลผลิตต่อไร่ (ลิตร) 1,312
3.	รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (1 x 2) 31,816.00
4.	ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่) 17,411.13
5.	กำไรสุทธิ (บาท) (3-4) 14,404.87
6.	ต้นทุนผันแปร (บาท) 15,745.13
7.	กำไรส่วนเกิน (บาท) (3-6) 16,070.87
8.	อัตราราคาผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (5/4) 82.73
9.	อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (7/4) 92.30

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่างกำไรส่วนเกินกับกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นมีไม่มากนัก ($92.30 - 82.73 = 9.57$)
 เนื่องจากมีต้นทุนคงที่ต่ำ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

อัตราผลตอบแทนจากการปลูग्มะลิในฤดูฝน

การปลูग्มะลิในฤดูฝน ปี 2527 - 2528 ราคาขายเฉลี่ยต่อลิตรเท่ากับ 32.50 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,100 ลิตร รายได้รวมทั้งหมคเฉลี่ยต่อไร่ - 35,750.00 บาท มีต้นทุนการปลูग्ทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 25,116.19 บาท เกษตรกรมีผลกำไรเฉลี่ยไร่ละ 10,633.81 บาท

1. การวัดความสามารถในการหากำไร

1.1 อัตราผลตอบแทนค้ำขาย (Return on Sales)

$$= \frac{10,633.81}{35,750.00} \times 100$$

$$= 29.74 \%$$

1.2 อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Return on Investment)

$$= \frac{10,633.81}{46,390.00} \times 100$$

$$= 22.92 \%$$

1.3 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

$$= \frac{46,390.00}{34,777.08}$$

$$= 1 \text{ ปี } 4 \text{ เดือน}$$

(รายละเอียดเงินลงทุน 46,390.00 บาท จากตาราง 4.1 กำไรโดยเฉลี่ย 34,777.08 บาท คำนวณจากผลรวมกำไรโดยเฉลี่ยใน ฤกษหนาว ฤกษร้อน ฤกษฝน)

จากการคำนวณความสามารถในการหากำไรของการปลูกมะลิในฤดูฝน มีอัตราผลตอบแทนเท่ากับ 29.74 % ของยอดขาย ให้อัตราผลตอบแทนการลงทุนเท่ากับ 22.92 % ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 4 เดือน

2. การวัดสถานภาพรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร

2.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{23,450.19}{35,750.00} = 0.66$$

แสดงว่าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการปลูกมะลิในฤดูฝนเท่ากับ 66 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมด หรือเงินทุก ๆ หนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินการปลูก 0.66 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไรส่วนเกิน 34 สตางค์ในทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

2.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{1,666.00}{35,750.00} = 0.05$$

แสดงว่าทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายคงที่ 5 สตางค์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นในอัตราค่า (เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินงาน) นับเป็นผลดีกับเกษตรกร เพราะการที่มีค่าใช้จ่ายต่ำและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการหมุนเวียนเงิน ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่จะทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง กำไรจะลดลงไม่มากเหมือนกับกิจกรรมทางเกษตรที่มีค่าใช้จ่ายคงที่สูง

2.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม

$$= \frac{25,116.19}{35,750.00} = 0.70$$

แสดงว่าทุก ๆ เงินหนึ่งบาทของรายได้รวมจะเสียค่าใช้จ่ายไป 0.70 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไร 30 สตางค์ ในทุก ๆ รายได้หนึ่งบาท

สถานภาพทางรายได้ - รายจ่ายอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เนื่องจาก รายได้ที่ได้รับสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการประกอบการ

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ (ตารางที่ 4.4)

การปลูกมะลิในฤดูฝนให้อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 48.97 และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกร้อยละ 42.34 แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิเกิดขึ้น 48.97 บาท และ 42.34 บาท ตามลำดับ ผลต่างระหว่างกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นมีไม่มากนัก ($48.97 - 42.34 = 6.63$) เนื่องจากมีต้นทุนคงที่ต่ำ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 4.4 อัตรายลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก 2527-2528

รายการ	
1.	ราคาที่ใช้เกษตรกรขายได้ (บาท/ลิตร) 32.5
2.	ผลผลิตต่อไร่ (ลิตร) 1,100
3.	รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (1 x 2) 35,750.00
4.	ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่) 25,116.19
5.	กำไรสุทธิ (บาท) (3-4) 10,633.81
6.	ต้นทุนผันแปร (บาท) 23,450.19
7.	กำไรส่วนเกิน (บาท) (3-6) 12,299.81
8.	อัตรายลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (5/4) 42.34
9.	อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (7/4) 48.97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในฤๅษณาว
ฤๅษณาว ฤๅษณาว

1. การวัดความสามารถในการหากำไร จากตารางที่ 4.5 แผนภูมิที่ 4.1 จะเห็นได้ว่า

อัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาวสูงที่สุด สูงกว่าฤๅษณาว 0.15 เท่าของอัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาว สูงกว่าฤๅษณาว 0.52 เท่าของอัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาว อัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาวสูงที่สุด ฤๅษณาวเป็นอันดับที่สอง และฤๅษณาวเป็นอันดับที่สาม เหตุที่อัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาวสูงกว่าฤๅษณาว แม้ว่ารายได้รวมในฤๅษณาวจะสูงกว่าฤๅษณาว เพราะต้นทุนการลงทุนในฤๅษณาวสูงกว่าฤๅษณาว ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อยอดขายแล้วฤๅษณาวจึงมีค่ามากกว่าฤๅษณาว และเหตุที่อัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาวสูงกว่าฤๅษณาว ทั้ง ๆ ที่รายได้รวมในฤๅษณาวน้อยที่สุด เพราะราคาขายต่อลิตรในฤๅษณาวสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อยอดขาย จึงทำให้อัตราผลตอบแทนค่าขายในฤๅษณาวสูงกว่าฤๅษณาว

อัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาวสูงที่สุด สูงกว่าฤๅษณาว 0.48 เท่าของอัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาว สูงกว่าฤๅษณาว 0.35 เท่าของอัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาว อัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาวสูงที่สุด ฤๅษณาวเป็นอันดับที่สอง และฤๅษณาวเป็นอันดับที่สาม กรณีนี้แตกต่างจากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนค่าขายประการหนึ่งคือ อัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาวสูงกว่าอัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาว เนื่องจากอัตราผลตอบแทนการลงทุนเป็นการเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อเงินลงทุน และกำไรสุทธิในฤๅษณาวมีค่าสูงกว่าในฤๅษณาว ดังนั้น อัตราผลตอบแทนการลงทุนในฤๅษณาวจึงสูงกว่าในฤๅษณาว

ระยะเวลาคืนทุน คำนวณจากกำไรสุทธิต่อปีเฉลี่ยต่อปี จึงมีระยะเวลาคืนทุนเท่ากัน คือ 1 ปี 4 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่คืนทุนเร็ว เป็นกิจการที่น่าลงทุน

2. การวัดสถานภาพค้ำรายไ้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร อัตราส่วนจากตารางที่ 4.5 แผนภูมิที่ 4.2 ปรากฏว่า อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อการผลิตต่อรายไ้รวมทั้งหมดของฟาร์ม และ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายไ้รวมทั้ง

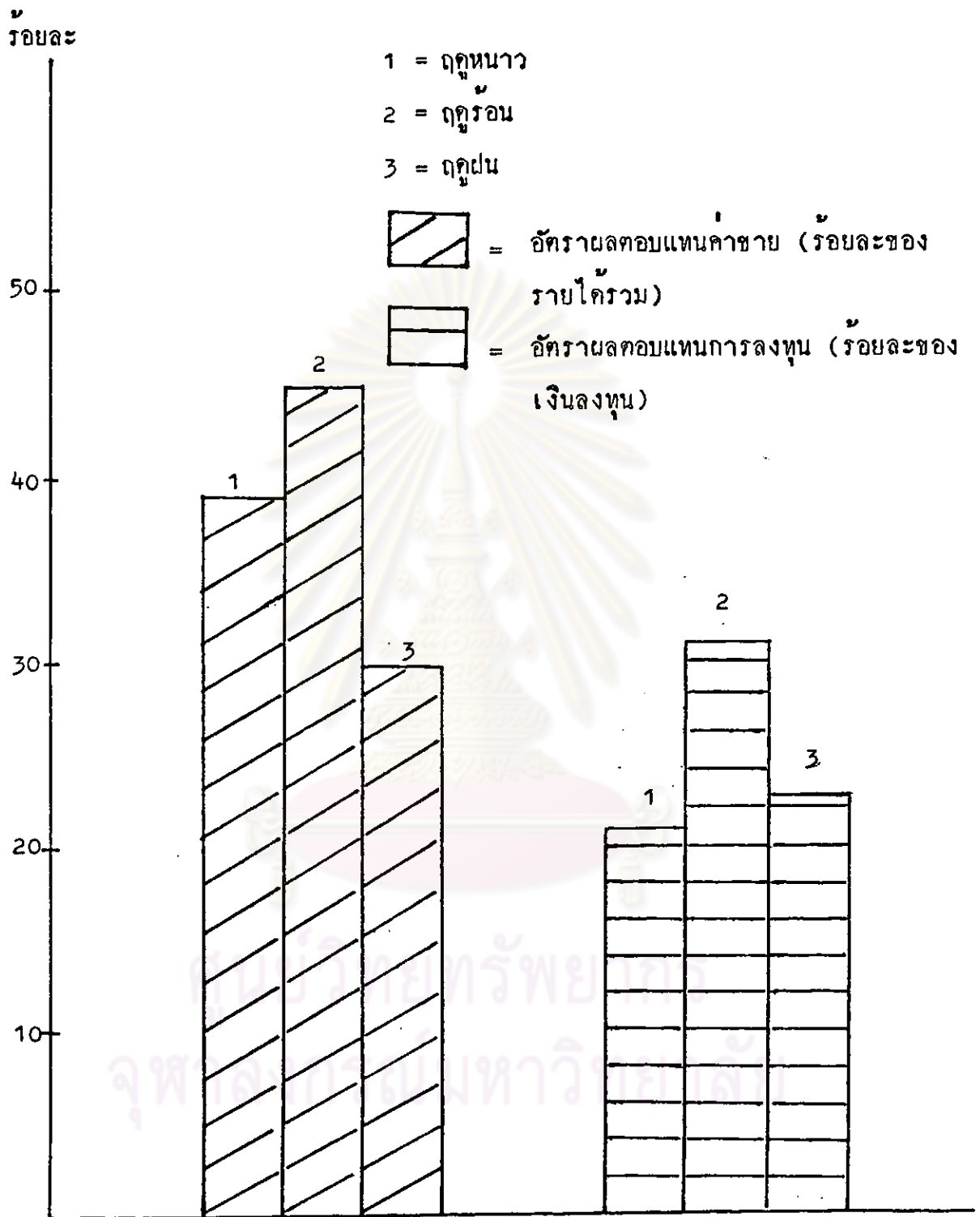
ตาราง 4.5 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลิในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน (การวัดความสามารถในการหากำไร และ การวัดสถานะภาพ ฐานะรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร)

รายการ	หน่วย	ฤดูหนาว	ฤดูร้อน	ฤดูฝน
1. อัตราผลตอบแทนค่าขาย	%	39.30	*45.28	29.74
2. อัตราผลตอบแทนการลงทุน	%	20.99	*31.05	22.92
3. ระยะเวลาคืนทุน		1 ปี 4 เดือน	1 ปี 4 เดือน	1 ปี 4 เดือน
4. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายขั้นแปรต่อ รายได้รวมทั้งหมคของฟาร์ม	%	54	49	*66
5. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการ ผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมคของ ฟาร์ม	%	*7	5	5
6. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดใน การผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมค ของฟาร์ม	%	61	55	*70

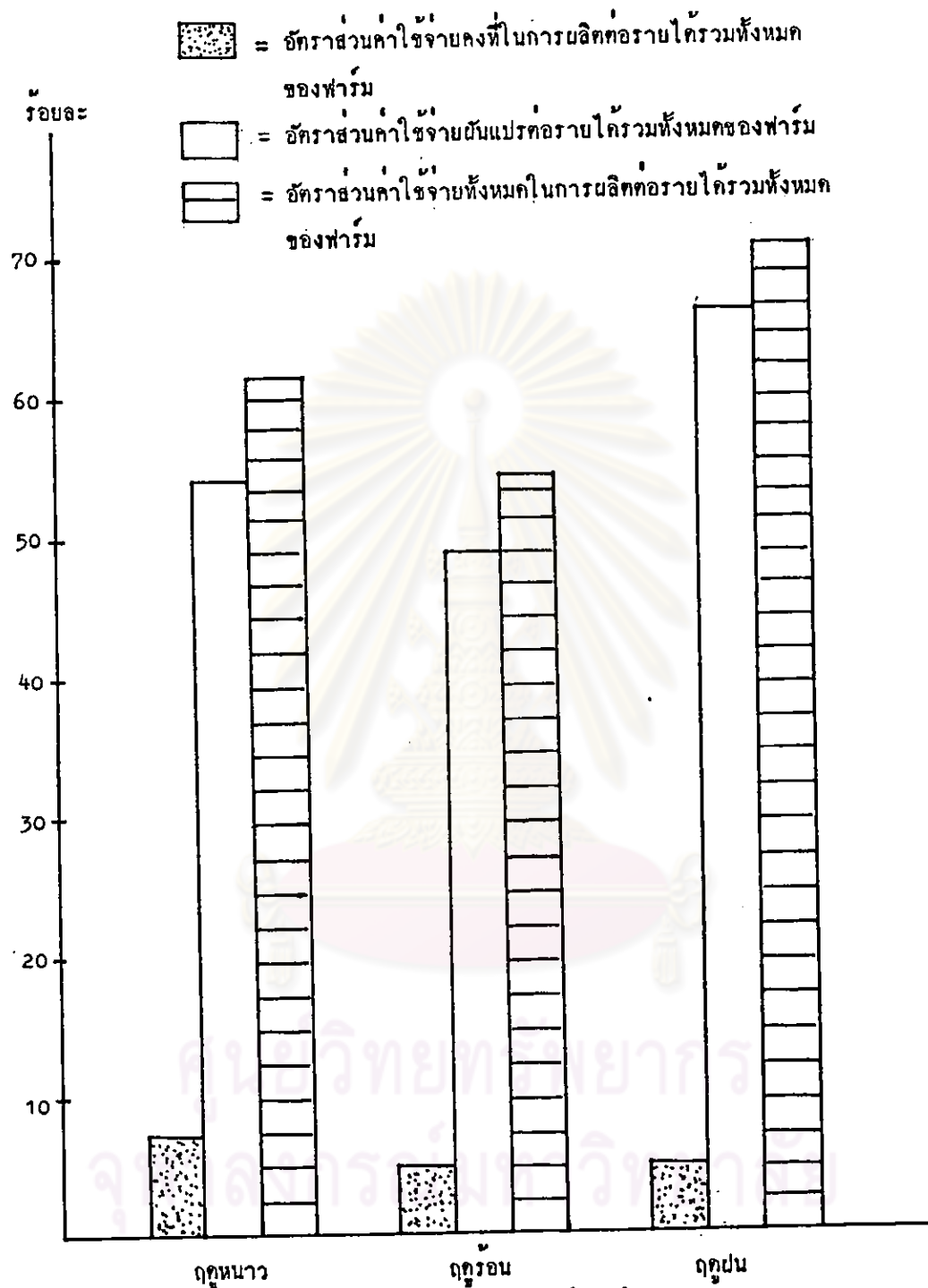
*ฤดูกาลที่มีค่าสูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างในอัตราผลตอบแทนจากการปลูกระยะสั้น ในแง่การวัดความสามารถในการหากำไร ของ กลุ่มหน้า กลุ่มรอง กลุ่มบน

แผนภูมิที่ 4.2 การเปรียบเทียบการวัดสถานภาพรายไ้-ค่าใช้จ่าย ของเกษตรกรจากการปลูกมะลิ ในพฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม เป็นอัตราร้อยละของรายไ้ทั้งหมดของฟาร์ม

หมคของฟาร์ม ของฤดูฝนสูงสุด อันคัมดัคมาคือฤดูหนาว และอันคัมสुकท้ายคือฤดูร้อน แสดงถึงสถานภาพทางรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ปลูกมะลิในฤดูฝนต่ำกว่าฤดูหนาว และสถานภาพทางรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ปลูกมะลิในฤดูหนาวต่ำกว่าฤดูร้อน เหตุที่ฤดูฝนมีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมคของฟาร์ม และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมคของฟาร์มสูงสุด เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สูงกว่าฤดูอื่น ๆ แต่ก็ยังไม่มากเกินกว่ารายได้ที่เกษตรกรได้รับ สำหรับอัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตต่อรายได้รวมทั้งหมคของฟาร์ม ที่เกิดขึ้นจากการปลูกมะลิทั้ง 3 ฤดูกาลมีค่าน้อย ทำให้อัตราส่วนที่ต่างกันส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินงาน

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ จากตารางที่ 4.6 แผนภูมิที่ 4.3 ปรากฏว่า อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกของมะลิในฤดูร้อนสูงสุด สูงกว่าฤดูหนาวเฉลี่ยร้อยละ 16.49 และ 17.99 ตามลำดับ สูงกว่าฤดูฝนเฉลี่ยร้อยละ 43.33 และ 40.39 ตามลำดับ ดังนั้นในเชิงเศรษฐกิจเกษตรกรที่ปลูกมะลิในฤดูร้อนจะมีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าฤดูหนาว และในฤดูหนาวเกษตรกรมีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าฤดูฝน

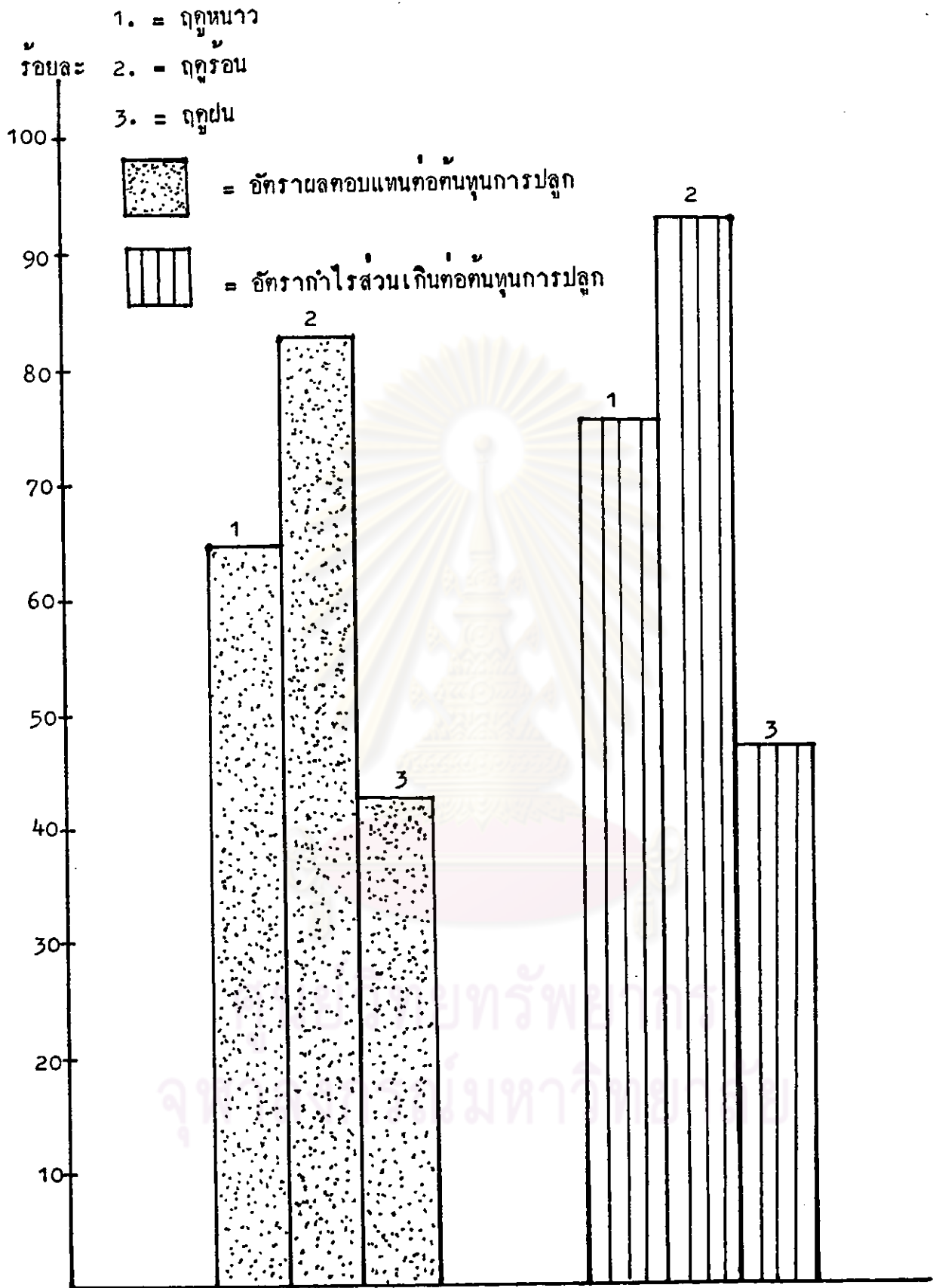
สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนการปลูกมะลิในฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน ทุกฤดูกาลเกษตรกรได้รับผลตอบแทนคุ้มกับรายจ่ายต่าง ๆ หรือเงินลงทุน ฤดูที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด คือ ฤดูร้อน ฤดูที่ได้รับผลตอบแทนสูงเป็นอันดับสองและสาม ถ้าพิจารณาในแง่อัตราผลตอบแทนค่าขาย การวิเคราะห์สถานภาพด้านรายได้ - ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร และวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจ คือ ฤดูหนาว และ ฤดูฝน ตามลำดับ ถ้าพิจารณาในแง่อัตราผลตอบแทนการลงทุน ฤดูที่เกษตรกรได้รับผลตอบแทนเป็นอันดับสองและสาม คือ ฤดูฝน และ ฤดูหนาว ตามลำดับ

ตาราง 4.6 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะลิใน ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน (การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ)

รายการ	ฤดูหนาว	ฤดูร้อน	ฤดูฝน
1. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ลิตร)	* 57.50	24.25	32.50
2. ผลผลิตต่อไร่ (ลิตร)	431	*1,312	1,100
3. รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (1 x 2)	24,782.50	31,816.00	* 35,750.00
4. ต้นทุนการปลูก (บาท/ไร่)	15,044.10	17,411.13	* 25,116.19
5. ค่าวัสดุ (บาท) (3-4)	9,738.40	*14,404.87	10,633.81
6. ต้นทุนอื่นแปร (บาท)	13,378.10	*15,745.13	23,450.19
7. ค่าไร่ส่วนเกิน (บาท) (3-6)	11,404.40	*16,070.87	12,299.81
8. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (5/4)	64.74	*82.73	42.34
9. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูก (ร้อยละ) (7/4)	75.81	*92.30	48.97

*ฤดูกาลที่มีค่าสูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4.3 การเปรียบเทียบอัตราลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจของการปลูกมะลิในฤุหนาว ฤุรอน ฤุฝน

การวิเคราะห์ราคาคຸ່ມทุน

จุดคຸ່ມทุน หมายถึง จุดที่ปริมาณสินค้าหรือบริการที่ธุรกิจจำหน่ายออกไปแล้ว มีผลทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ให้ภายในรอบระยะเวลาหนึ่ง หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ ว่าเป็นจุดที่รายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวม ณ จุดนี้เป็นจุดที่ไม่มีทั้งกำไร และขาดทุน ลักษณะของต้นทุนและค่าใช้จ่ายตามแนวความคิดในเรื่องจุดคຸ່ມทุนนี้ แบ่ง เป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนคงที่ และ ต้นทุนผันแปร²²

ราคาคຸ່ມทุน หมายถึง ราคาที่เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตน โดยที่ตนเองไม่มีกำไรแต่ไม่ขาดทุน (กำไรเท่ากับศูนย์) ราคาคຸ່มทุนเป็นราคาที่หาได้จากจุดคຸ່มทุนในกรณีที่ทำทราบจำนวนผลผลิตและต้นทุนทั้งหมด แต่ต้องการหารราคาต่อหน่วยที่จะทำให้รายได้ทั้งหมด (เมื่อสามารถขายได้เท่าจำนวนผลผลิต ณ ราคาต่อหน่วยที่หาได้) เท่ากับต้นทุนทั้งหมด นั่นก็คือ ราคาขายต่อหน่วยเท่ากับต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย

รูปสมการ

$$\begin{aligned}
 \text{รายได้ทั้งหมดต่อไร่} &= \text{ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่} \\
 \text{รายได้ทั้งหมดต่อไร่} &= \text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่} \\
 \text{ราคาคຸ່มทุน} \times \text{ผลผลิตต่อไร่} &= \text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่} \\
 \text{ราคาคຸ່มทุน} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่}}{\text{ผลผลิตต่อไร่}}
 \end{aligned}$$

$$\text{สรุป ราคาคຸ່มทุน (ต่อลิตร)} = \frac{(\text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่})}{\div \text{ผลผลิตต่อไร่}}$$

การวิเคราะห์ราคาคຸ່มทุนก็เพื่อที่จะทราบถึงราคาที่เกษตรกรสามารถขายได้ โดยไม่ขาดทุนเมื่อเทียบกับราคาขายต่อลิตร หากราคาคຸ່มทุนสูงหรือต่ำกว่าราคาขายต่อหน่วยแล้ว จะเป็นข้อสังเกตถึงการจัดการในค้ำต่าง ๆ ของเกษตรกรว่ามีประสิทธิภาพ

²² เพชรีย์ ชุมทรัพย์, รองศาสตราจารย์, วิเคราะห์งบการเงิน (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 298

มากหรือน้อยเพียงใด โดยถือว่าตัวที่วัดประสิทธิภาพของเกษตรกร คือ ราคาขาย ณ จุด
 คຸ່ມทุน

1. การวิเคราะห์ราคาคຸ່ມทุนของการปลูกระดิวในฤดูหนาว ราคาคຸ່ມทุนของ
 การปลูกระดิวในฤดูหนาว ปี 2527 - 2528 เท่ากับ 34.91 บาท ต่อลิตร -
 $(\frac{13,378.10 + 1,666.00}{431})$ (ตารางที่ 3.1) คຸ່มทุนผันแปรเป็นส่วนของราคาคຸ່มทุน
 ที่มากที่สุดเท่ากับ 31.04 บาท ต่อลิตร หรือร้อยละ 88.91 ของราคาคຸ່มทุน ราคาคຸ່มทุน
 เมื่อเทียบกับราคาขายต่อลิตร ซึ่งเท่ากับ 57.50 บาทแล้ว เกษตรกรจะมีกำไรต่อลิตร
 เท่ากับ 22.59 บาท แสดงให้เห็นถึงการจัดการในคຸ່มทุนการตลาดและการผลิตที่มีประสิทธิ
 ภาพ

2. การวิเคราะห์ราคาคຸ່มทุนของการปลูกระดิวในฤดูร้อน ราคาคຸ່มทุนของ
 การปลูกระดิวในฤดูร้อน ปี 2527 - 2528 เท่ากับ 13.27 บาท ต่อลิตร -
 $(\frac{15,745.13 + 1,666.00}{1,312})$ (ตารางที่ 3.3) คຸ່มทุนผันแปรเป็นส่วนของราคาคຸ່มทุน
 ที่มากที่สุด เท่ากับ 12.00 บาท ต่อลิตร หรือร้อยละ 90.43 ของราคาคຸ່มทุน ราคาคຸ່ม
 ทุนเมื่อเทียบกับราคาขายต่อลิตรซึ่งเท่ากับ 24.25 บาท แล้วเกษตรกรจะมีกำไรต่อลิตร
 เท่ากับ 10.98 บาท แสดงให้เห็นถึงการจัดการในคຸ່มทุนการตลาดและการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

3. การวิเคราะห์ราคาคຸ່มทุนของการปลูกระดิวในฤดูฝน ราคาคຸ່มทุนของ
 การปลูกระดิวในฤดูฝน ปี 2527 - 2528 เท่ากับ 22.83 บาท ต่อลิตร -
 $(\frac{23,450.19 + 1,666.00}{1,100})$ (ตารางที่ 3.5) คຸ່มทุนผันแปรเป็นส่วนของราคาคຸ່มทุน
 ที่มากที่สุดเท่ากับ 21.32 บาท ต่อลิตร หรือร้อยละ 93.39 ของราคาคຸ່มทุน ราคาคຸ່มทุน
 เมื่อเทียบกับราคาขายต่อลิตรซึ่งเท่ากับ 32.50 บาทแล้ว เกษตรกรจะมีกำไรต่อลิตรเท่า
 กับ 9.67 บาท แสดงให้เห็นถึงการจัดการในคຸ່มทุนการตลาดและการผลิตที่มีประสิทธิภาพ